WIKIPEDIA

Rapanuin kieli

Rapanui on austronesialainen kieli, jota puhutaan Pääsiäissaarella rapanuiden keskuudessa. Vuonna 2000 sillä oli noin 2 500 puhujaa.

Rapanui	
Oma nimi	rapanui; pepito ote henua
Tiedot	
Alue	Pääsiäissaari
Puhujia	2 500
Sija	ei sadan suurimman joukossa
Kirjaimisto	latinalainen
Kielitieteellinen luokitus	
Kielikunta	austronesialaiset kielet
Kieliryhmä	malaijilais-polynesialaiset kielet
ISO 639-3	rap (http://www-01.sil.org/iso639-3/documentation.asp?id=rap)
	Ohje

Rapanuilla on ollut oma kirjoitusjärjestelmä mahdollisesti jo eurooppalaisten saapumista. Sitä kirjoitettiin rongorongo-kirjoitusjärjestelmällä, jota ei ole kyetty tulkitsemaan. Myös kirjoituksen alkuperän ajoituksesta ei ole varmuutta.[1] Nykyisin puhuttu rapanui poikkeaa merkittävästi ennen 1860-lukua käytetystä rapanuista ja näin myös rongorongon kielestä. Vaikutteita nykyiseen rapanuihin tullut etenkin tahitista, espanjasta ja ranskasta.[2]

Vuonna 2016 tehdyn tutkimuksen mukaan yli 65-vuotiaista rapanuista yli 70 % puhui rapanuita, mutta tutkimuksen nuorimmasta ikäluokasta 8-12 –vuotiaista sitä puhui sujuvasti vain 16,7 %.[3] Vuonna 2000 kielen puhujia oli yhteensä arviolta 2 500.[4]

Rapanuissa on kymmenen konsonanttia /p t k m n ŋ h r v ' / sekä viisi lyhyttä vokaalia /i e a o u/ ja viisi pitkää vokaalia /i: e: a: o: u:/. ' tarkoittaa glottaaliklusiilia ja ŋ äng-äännettä, joka kirjoitetaan *ng*. Paino on yleensä toiseksi viimeisellä tavulla. Poikkeuksena mikäli viimeisellä tavulla on pitkä vokaali, paino on sillä tavulla.

Pronominit: *ko au* minä, *ko koe* sinä, *ko ia* hän / se, *ko tāua* me (minä ja sinä), *ko maua* me (me ja muut), *ko korua* te, *ko rāua* he. Rapanuissa on kaksi me-sanaa, toinen inklusiivinen (sisältää kuulijan) ja toinen eksklusiivinen, jolloin kuulija ei kuulu joukkoon.

Lähteet

- South Pacific phrasebook, Lonely Planet, 1999

Viitteet

1. Brown, Keith: *Encyclopedia of Language and Linguistics*, s. 41-42 (Scripts, Undeciphered). Toinen painos. Elsevier, 2006. ISBN 978-0-08-044854-1. (englanniksi)
2. Tom Garmeson: The language at the end of the Earth (http://www.bbc.com/travel/gallery/20180605-the-language-at-the-end-of-the-earth) *BBC Travel*. BBC. Viitattu 7.6.2018. (englanniksi)
3. The Rapa Nui language is alive but endangered: new “Linguistic and Cultural Revitalization Plan” addresses the challenge of strengthening itt (http://www.unesco.org/new/en/santiago/press-room/our-stories/the-rapa-nui-language-is-alive-but-endangered/) Unesco. Viitattu 7.6.2018. (englanniksi)
4. Rapanui (http://www.unesco.org/culture/languages-atlas/en/atlasmap/language-id-711.html) *UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger*. Unesco. Viitattu 7.6.2018. (englanniksi)

Aiheesta muualla

- Rapanui Sprache (http://www.osterinsel.de/35-rapanui-sprache.htm) (saksaksi)

Austronesialaiset kielet

abadi | abung | adonara | alune | anuta | atšeh | ’auhelawa | badui | bali | belait | bugi | buru | cebuano | chuuk | etelämarquesas | fidži | gao | havaiji | hiligaino | iloko | indonesia | jaava | japi | karoliini | kiribati | madura | malagassi | malaiji | maori | minangkabau | mokerang | nauru | palau | pingelap | pohjoismarquesas | rapanui | samoa | sunda | tagalog | tahiti | taroko | tetum | tikopia | timor | tonga | tšamorro | tuvalu | wanukaka | watubela